

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
ÇAĞ UNIVERSITY

MEDENİ HAKLAR

REHBERİ

T.C. MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
ÇAĞ UNIVERSITY

Bu rehber; Çağ Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Komisyonu tarafından desteklenen 2025-1-4 numaralı bilimsel araştırma projesi kapsamında hazırlanmış olup; Çağ Üniversitesi, Mersin Büyükşehir Belediyesi, Mersin Barosu ve Mersin Kent Konseyi katkı ve destekleriyle hayata geçirilmiştir.

Rehberde yer alan içerikler yalnızca genel bilgilendirme amaçlı olup, hukuki konuların her somut olaya göre farklı ayrıntıları ve teknik detayları bulunmaktadır. Hukuki düzenlemeler ve uygulama dinamik bir yapıya sahip olduğundan, rehberde belirtilen bilgiler zamanla değişiklik gösterebilir. Bu nedenle, rehberde yer verilen hakların doğru, etkin ve hak kaybına uğranmaksızın kullanılabilmesi adına, sürecin her aşamasında profesyonel hukuki yardım alınması önemle tavsiye edilir.

T.C. MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

İÇİNDEKİLER

MEDENİ HAKLAR REHBERİ	5
I. AİLE HUKUKU	5
A. BOŞANMA SEBEPLERİ	5
1. ZİNA	5
2. HAYATA KAST	6
3. PEK KÖTÜ VEYA ONUR KIRICI DAVRANIŞ	6
4. SUÇ İŞLEME VE HAYSİYETSİZ HAYAT SÜRME	7
5. TERK	8
6. AKIL HASTALIĞI	9
7. EVLİLİK BİRLİĞİNİN TEMELİNDEN SARSILMASI	10
8. EŞLERİN ANLAŞMASI (ANLAŞMALI BOŞANMA)	11
9. EYLEMLİ AYRILIK	12
B. BOŞANMA DAVASI SIRASINDA ALINABİLECEK GEÇİCİ ÖNLEMLER	13
1. Tedbir Nafakası	13
2. Aile Konutu ve Ev Eşyasından Yararlanma	14
3. Çocuğun Durumu	14
C. BOŞANMA KARARININ MALİ SONUÇLARI	14
1. İştirak Nafakası (Çocuk İçin Nafaka) Nedir?	14
2. Yoksulluk Nafakası Nedir?	16
a. Kimler isteyebilir?	16
b. Temel özellikler:	16
c. Yoksulluk Nafakası Ne Zaman ve Nasıl Talep Edilir?	16
d. Hâkimin Yoksulluk Nafakasının Miktarına Karar Verirken Dikkate Alacağı Unsurlar	17
e. Yoksulluk Nafakası Hangi Durumlarda Sona Erer?	18
D. MADDİ-MANEVİ TAZMİNAT	18
1. Maddi Tazminat	18
a. Kimler isteyebilir?	18
b. Mevcut Menfaat Nedir?	19
c. Beklenen Menfaat Nedir?	19
d. Hâkimin Maddi Tazminat Miktarına Karar Verirken Dikkate Alacağı Unsurlar	19
e. Maddi Tazminat Ne Zaman ve Nasıl Talep Edilir?	19
2. Manevi Tazminat	19
a. Kimler isteyebilir?	20
b. Hâkimin Manevi Tazminat Miktarına Karar Verirken Dikkate Alacağı Unsurlar	20
c. Manevi Tazminat Ne Zaman ve Nasıl Talep Edilir?	20
E. VELAYET	20
1. Velayet Kime Aittir?	21
2. Velayet Kararı Verilirken Göz Önünde Bulundurulacak Özellikler Nedir?	21
3. Velayet Hakkı Kaldırılabilir Mi?	22
F. ZİYNET EŞYALARI	22
1. Ziyinet Eşyaları Kime Aittir?	23
2. Ziyinet Alacağı Davasının Ne Zaman Açılması Gerekir?	24
a. Evlilik Birliği Devam Ederken	24
b. Evlilik Birliği Sona Ermişse	24

G. AİLE KONUTU ŞERHİ	25
1. Aile Konutu Şerhi Ne İşe Yarar?	25
2. Aile Konutu Şerhini Kim Koydurabilir?	25
3. Aile Konutu Şerhi Hangi Durumlarda Kaldırılabilir?	26
H. YARDIM NAFKASI	26
1. Kimler Yardım Nafakası Talep Edebilir?	27
2. Yardım Nafakasının Şartları Nelerdir?	27
a. Yardım Nafakası Talep Eden Yönünden Şartlar	27
b. Nafaka Yükümlüsü Yönünden Şartlar	28
3. Birden Fazla Nafaka Yükümlüsü Arasındaki Sıra Nedir?	28
4. Yardım Nafakasının Miktarı Nasıl Tespit Edilir?	29
I. AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNDE 6284 SAYILI KANUN UYGULAMASI	30
1. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Kimler Vardır?	30
2. Kimler Şikâyet ve İhbar Başvurusunda Bulunabilir?	31
3. Şiddet Türleri Nelerdir?	31
a. Fiziksel Şiddet	32
b. Cinsel Şiddet	32
c. Psikolojik Şiddet	33
d. Ekonomik Şiddet	33
e. Dijital Şiddet	34
4. 6284 Sayılı Kanun Kapsamındaki Tedbirler Nelerdir?	34
a. Mülkî Amir (Vali/Kaymakam) Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbirler	34
b. Hâkim Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbirler	35
c. Hâkim Tarafından Verilebilecek Önleyici Tedbirler	35
d. Kolluk Tarafından Alınabilecek Koruyucu ve Önleyici Tedbirler	37
5. Tedbir Kararının Verilmesi	37
6. Verilen Tedbir Kararlarına İtiraz	38
7. Tedbir Kararının Uygulanması ve Bu Karara Aykırılık	38
8. Geçici Maddi Yardım ve Nafaka	39
a. Maddi Yardım	39
b. Nafaka	40
9. Sağlık Giderleri	41
10. Şiddete Uğranıldığında veya Uğrama Tehlikesi Altındayken Başvurulabilecek Kurum ve Kuruluşlar	41
İ. ADLİ YARDIM	42
1. Adli Yardımdan Kimler Yararlanabilir?	42
2. Yararlanma Şartları Nelerdir?	42
3. Adli Yardım Neleri Kapsar?	42
4. Nasıl Başvurulur?	42
a. Mahkemeye Başvuru:	42
b. Baroya Başvuru:	43
5. Önemli Bilgiler	44
EŞİT SÖYLEM REHBERİ	45
EŞİTLİK BULMACASI	48

MEDENİ HAKLAR

REHBERİ

I. AİLE HUKUKU

A. BOŞANMA SEBEPLERİ

Boşanma, evliliğin mahkeme kararıyla sona ermesidir. Türk Medeni Kanunu'na göre, eşlerin birlikte veya sadece eşlerden birinin istemiyle bazı nedenlere dayanılarak boşanma davası açılabilir. Ancak kanunda yazılı sebeplerden biri veya birkaçı gösterilerek boşanma davası açılabilir.

1. ZİNA

Eşlerden birinin evlilik birliği devam ederken karşı cinsten bir kişiyle isteyerek cinsel ilişkide bulunmasıdır. Bu durum öğrenildikten sonra altı ay, herhâlde olay tarihinden itibaren beş yıl içinde dava açılması gerekir. Aksi halde bu sebebe dayalı olarak dava açılmaz. Ancak her zina filinde bu süre tekrar başlar.

Zina eylemini gerçekleştiren eşin diğer eş tarafından affedilmesi halinde, bu gerekçeyle dayalı olarak boşanma davası açılmaz. Örnek vermek gerekirse; zina eyleminin öğrenilmesinin ardından birlikte tatile çıkılması, sunulan hediyelerin kabul edilmesi veya cinsel birliktelik yaşanması, af kapsamında değerlendirilebilir.

Zina sebebiyle boşanma davası açabilmek için zinanın bir kez olması yeterlidir. Zinanın süreklilik arz etmesi şart değildir. Tek sefer olması yeterlidir.

Zinadan söz edebilmek için eşlerden birinin, karşı cinsten biriyle cinsel birliktelik yaşamış olması şarttır. Cinsel ilişki fiilen gerçekleşmelidir.

Cinsel ilişki girişiminde bulunmak örneğin flörtleşmek, yazışmak, cinsel ilişki olmaksızın bedensel temas, ön sevişme, öpüşme, sarılma gibi davranışlar zinanın varlığına işaret ederler. Nitekim zinanın tam ispatı çok zordur. Dolayısıyla ispat edilen çeşitli olgu ve olaylar bir zinanın bulunduğu konusunda hâkime kanaat verebilir. Somut delillerin varlığı (fotoğraf, video, mesajlaşma dökümü, ses kayıtları, başka birinden çocuk sahibi olmak gibi) halinde hâkim boşanmaya karar verir.

Zina mutlak bir boşanma sebebidir. Zinanın varlığı halinde hâkim ortak hayatın çekilmez hale gelip gelmediğini araştırmaz, boşanmaya karar verir.

2. HAYATA KAST

Hayata kast: Eşlerden biri tarafından diğerinin hayatına karşı yapılmış yani diğerini öldürme niyetiyle gerçekleştirilmiş davranışlardır.

Öldürme niyetiyle hareket edilmesi yeterlidir. Kullanılan aracın ölümü sağlayacak nitelikte olup olmaması önemli değildir.

İntihara teşvik veya yardım da hayata kast sayılır. Aynı zamanda eşin ölmemesi için yapılması gereken hareketlerin yapılmaması da ihmâl suretiyle hayata kast sayılır. Ör: Acil olarak alınması gereken bir ilacı eşe vermemek hayata kast sayılır.

Davaya hakkı olan eşin boşanma sebebini öğrenmesinden başlayarak altı ay ve herhâlde bu sebebın doğumunun üzerinden beş yıl içerisinde bu davayı açması gerekmektedir. Belirtilen sürelerin geçmesinden sonra bu sebebe dayalı olarak dava açılmaz. Diğer eş, bu fiilleri gerçekleştiren eşi affederse bu sebebe dayalı olarak boşanma davası açamaz.

Hayata kast mutlak bir boşanma sebebıdır. Hayata kastın varlığı halinde hâkim ortak hayatın çekilmez hale gelip gelmediğini araştırmaz, boşanmaya karar verir.

3. PEK KÖTÜ VEYA ONUR KIRICI DAVRANIŞ

Pek kötü veya onur kırıcı davranış birbirine benzer iki boşanma sebebıdır. Nitekim pek kötü olan birçok davranış aynı zamanda onur da kırıcıdır. Pek kötü davranış daha çok fiziksel şekilde gerçekleşirken, onur kırıcı davranış daha çok sözel ve psikolojiktir.

Pek kötü davranış: Eşin sağlığını, vücut bütünlüğünü bozmaya yönelik ağır davranışlardır. Tek bir davranış (saldırı) yeterlidir. Bu anlamda eşinin özgürlüğünü kısıtlamak, dövmek, evden çıkartmamak, aç bırakmak, cinsel ilişkiye zorlamak vb sebepler pek kötü davranışa örnek olarak verilebilir.

Hareketin ağır olup olmadığını hâkim takdir eder. Bunun için eşlerin durumu, sosyal çevreleri, meslekleri, statüleri önem arz eder.v v vz v vv

Onur kırıcı davranış: Eşin onur, haysiyet ve şerefine yönelik ağır ve kasten yapılmış saldırı, onur kırıcı davranıştır. Sözlü veya yazılı şekilde olabilir.

Boşanma davasının görülmesi sırasında mahkeme koridorlarında kadının kocasına alçak, namussuz herif şeklinde küfretmesi, bakire olduğu halde karısının zıfaf gecesi bakire olmadığını söyleyerek bunu herkese anlatması, kötülemesi, evden kovması, kocanın işyerine gidilip hakaret edilmesi, kadının kocası aleyhine asılsız hırsızlık ihbarında bulunması, asılsız dedikodular çıkarılması, hakaret edilmesi, eşe sütü bozuk, mayası bozuk vb ifadeler kullanılması, onur kırıcı davranışa örnek olarak verilebilir.

Davaya hakkı olan eşin boşanma sebebini öğrenmesinden başlayarak altı ay ve herhâlde bu sebebın doğumunun üzerinden beş yıl içerisinde bu davayı açması gerekmektedir. Belirtilen sürelerin geçmesinden sonra bu sebebe dayalı olarak dava açılmaz. Diğer eş, bu fiilleri gerçekleştiren eşi affederse bu sebebe dayalı olarak boşanma davası açamaz.

Pek kötü ve onur kırıcı davranış mutlak bir boşanma sebebıdır. Bu durumun ispatı halinde hâkim ortak hayatın çekilmez hale gelip gelmediğini araştırmaz, boşanmaya karar verir.

4. SUÇ İŞLEME VE HAYSİYETSİZ HAYAT SÜRME

Suç İşleme: Eşlerden birinin küçük düşürücü bir suç (yüz kızartıcı suç) işlemesi boşanma sebebıdır. Bu sebeple boşanmaya karar verilebilmesi için eşin böyle bir suç işlemesi, diğer eş için ortak hayatı sürdüremez hale getirmesi, toplumdan dışlanması ve kınanmasına neden olmalıdır. Hırsızlık, dolandırıcılık, hileli iflas, cinsel saldırı, kasten insan öldürme gibi suçlar küçük düşürücü suçla örnek olarak verilebilir.

Suçun evlilik birliği içerisinde işlenmesi gerekir. Evlenmeden önce işlenen suçlar boşanma sebebi oluşturmaz.

Haysiyetsiz hayat sürme: Toplumdaki anlayışa göre, belirli bir süreden beri devamlı surette namus ve haysiyet kavramları ile bağdaşmayacak şekilde yaşamaktır. Bunun boşanma sebebi olabilmesi için, haysiyetsiz olduğu şeklinde nitelendirilen bu yaşam biçiminin belirli süre devam etmesi gerekir. Genelev işletmek, muhabbet tellallığı, kadın ve uyuşturucu ticareti, kumarbazlık, madde bağımlılığı gibi durumlar haysiyetsiz hayat sürmeye örnek olarak verilebilir.

Boşanmaya karar verilebilmesi için suç işlendiğinin veya haysiyetsiz hayat sürdürdüğünün ispatı tek başına yeterli değildir. Bu sebeplerle boşanmaya karar verilebilmesi için evliliğin sürdürülmesinin diğer eş açısından artık katlanılamaz hâle gelmiş (ortak hayat çekilmez hale gelmiş) olması gerekir.

Ortak yaşamın çekilmez hâle gelip gelmediğine hâkim karar verir. Hâkim bu değerlendirmeyi yaparken, eşlerin yaşam koşullarını, yaşadıkları sosyal ve kültürel çevresini, mesleklerini ve içinde bulundukları durumu göz önünde bulundurur.

Bu nedene dayalı davanın açılabilmesi için kanunda süre öngörülmemiştir. Ancak bu nedenlerin öğrenilmesinden çok sonra dava açılması, birlikte yaşamamanın çekilmez hale gelmesi şartının varlığını engelleyebilir. Bu nedenle bu tür olay ve olguların öğrenilmesi halinde makul bir süre içerisinde dava açılması yerinde olur.

5. TERK

Terk: Eşlerden birinin ortak hayata devam etmemek, evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesinden kaçınmak üzere ortak konuttan ayrılarak diğer eşı bırakıp gitmesi veya haklı sebep olmaksızın ortak konuta dönmemesidir.

Eşini ortak konutu terk etmeye zorlayan veya haklı sebep olmaksızın ortak konuta dönmelerini engelleyen eş de terk etmiş sayılır. Ör: Fiziksel şiddet görmesi sebebiyle ortak konuttan ayrılınması durumunda ortak konuttan ayrılan eş değil, şiddet uygulayan eş terk etmiş sayılır.

Terk sebebiyle boşanma davası açabilmek için ayrı yaşama en az altı ay sürmüş olmalıdır.

Eşlerden biri terk nedeniyle boşanma davası açmadan önce, noter veya hâkim kanalıyla terk eden eşe ihtarda bulunmak zorundadır. İhtarda iki ay içerisinde eve dönülmesi gerektiği ve aksi halde doğacak hukuki sonuçlar belirtilir. Bu ihtar, en erken terk tarihinden itibaren dördüncü ayda yapılabilir. İhtar tarihinden itibaren iki ay geçtikten sonra dava açılabilir.

İhtar samimi olmalıdır. Diğer bir ifadeyle terk eden eşin ortak konuta dönmesi ve birlikte yaşamaya devam etme noktasında ciddi irade bulunmalıdır.

Yapılan ihtarda dönülecek evin açık adresi, anahtarların nerede olduğu, evin yaşamaya uygun olduğu gibi hususlar belirtilmelidir.

Eve dönmesi istenen eşin masraflarının (yol gideri vb.) karşılanması gerekir. Bu masraflar, eşin bilinen IBAN adresine veya PTT aracılığıyla gönderilir ve bu husus ihtarda belirtilir.

Terk eden eşin adresi bilinmiyorsa ihtar, ilan yoluyla yapılabilir.

İhtar çekilmesi, ihtar öncesi olayların affedilmiş, en azından hoş görüyle karşılanmış sayılmasına sebebiyet verir. Bu nedenle terke dayalı olarak açılan davanın reddedilmesi halinde, ihtar öncesindeki diğer boşanma sebeplerine dayanılarak açılan davanın başarıya ulaşma olasılığı düşüktür.

Terk, mutlak bir boşanma sebebidir. Bu durumun ispatı halinde hâkim ortak hayatın çekilmez hale gelip gelmediğini araştırmaz, boşanmaya karar verir.

6. AKIL HASTALIĞI

Akıl hastalığına dayalı boşanmada önemli olan, boşanma davası açıldığında bu hastalığın mevcut olmasıdır. Bu hastalığın ne zaman başladığı önemli değildir. Evlenmeye engel oluşturmayan bu akıl hastalığı evlenmeden önce de var olabilir, evlendikten sonra da ortaya çıkmış olabilir.

Akıl hastalığının ne zaman başladığı değil, iyileşemeyeceğinin tespiti gerekir. Bu durumun resmi sağlık kurulu raporu ile belgelenmesi zorunludur.

Boşanma davası açıldığı sırada akıl hastalığı devam etmelidir.

Akıl hastalığı dışındaki hastalık, boşanma sebebi olarak kabul edilmez.

Tıp biliminin mevcut imkânlarına göre iyileşmesi mümkün olmayan akıl hastalıkları, kanuna göre boşanmaya neden olabilir.

Sadece akıl hastalığının varlığının ispat edilmesi boşanma kararı için yeterli değildir. Bu nedenle boşanmaya karar verilebilmesi için evliliğin sürdürülmesinin diğer eş açısından artık katlanılamaz hâle gelmiş (ortak hayat çekilmez hâle gelmiş) olması gerekir.

Evliliğin ruhi temeli etkilenmeli, birlikte yaşamak imkansızlaşmalıdır. Akıl hastalığı nedeniyle ayırt etme gücünden sürekli yoksunluk, ara sıra gelen buhranlar nedeniyle saldırganlaşma ve bu nedenle diğer eşin hayatını-sağlığını, psikolojisini derinden etkileme, cinnet nöbetleri, sanrılar görerek iftira atma vb. durumlar ortak hayatın çekilmez hâle gelmesine örnek olarak gösterilebilir.

Ortak yaşamın çekilmez hâle gelip gelmediğine hâkim karar verir. Hâkim bu değerlendirmeyi yaparken, eşlerin yaşam koşullarını, yaşadıkları sosyal ve kültürel çevresini, mesleklerini ve içinde bulundukları durumu göz önünde bulundurur.

7. EVLİLİK BİRLİĞİNİN TEMELİNDEN SARSILMASI

Evlilik birliğinin temelinden sarsılması, ortak hayatın sürdürülmesi eşlerden beklenmeyecek duruma gelmesidir.

«Şiddetli geçimsizlik» olarak da bilinir.

Hâkim; evliliğin özelliklerini, eşlerin sosyal, kültürel, ekonomik ve eğitim durumlarını, yaşadıkları çevreyi ve eşlerin birbirleriyle ve çocuklarıyla olan ilişkilerini dikkate alarak, yaşanan geçimsizliğin evliliğin sona ermesini gerektirmediğini belirler. Geçici, anlık sorunlar değil, süreklilik arz eden sorunlar dikkate alınır.

Eşlerden birinin, eşin diğerini küçük düşürmek, toplum içinde sürekli hakaret veya alay etmek, aşırı ve sürekli kıskançlık, eşinin parasını izinsiz ve sürekli almak, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, evlilik yükümlülüklerini yerine getirmemek veya eşin temel değerlerine saygı göstermemek, eşinin milli ya da dini değerlerine saldırmak, çocuklara karşı sorumluluklarını bilinçli şekilde yerine getirmemek, cinsel hayatla ilgili ağır ithamlarda bulunmak, evlilikte temel saygı ve temizlik gibi ortak yaşam gereklerini yerine getirmemek gibi hâller somut olayın özelliklerine göre evlilik birliğinin temelden sarsılmasına örnek olarak verilebilir.

Ancak her olayda boşanma kararı verilmez; hâkim, olayın evlilik üzerindeki etkisini ve tüm şartları birlikte değerlendirir. Hâkim, meydana gelen olaylar nedeniyle ortak yaşamın çekilmez hâle gelip gelmediğini araştırır. Hâkim bu değerlendirmeyi yaparken, eşlerin yaşam koşullarını, yaşadıkları sosyal ve kültürel çevresini, mesleklerini ve içinde bulundukları durumu göz önünde bulundurur.

8. EŞLERİN ANLAŞMASI (ANLAŞMALI BOŞANMA)

Eşlerin ortak bir iradeyle evliliklerini sona erdirmelerine dayalı bir boşanma sebebidir. Aşağıdaki şartların birlikte gerçekleşmesi gerekir.

- Evliliğin en az 1 yıl sürmesi
- Eşlerin birlikte başvurması veya bir tarafın açtığı davayı diğer eşin kabul etmesi
- Hâkimin tarafları bizzat dinlemesi
- Hâkimin yapılan anlaşmayı uygun bulması gerekir

Kusur önem arz etmez.

Tarafların vekilleri olsa dahi, hâkimin duruşmaya bizzat tarafları davet ederek dinlemesi zorunludur.

Taraflar sadece boşanma konusunda değil, aynı zamanda boşanmanın mali sonuçları (nafaka, maddi ve manevi tazminat) ve varsa eğer çocukların velayeti konusunda da anlaşmış olmalıdırlar.

Hâkim, tarafların ve çocukların menfaatini dikkate alarak anlaşma üzerinde gerekli değişiklikleri yapabilir. Yapılan bu değişikliklerin, taraflarca aynen kabul edilmemesi halinde boşanma talebi reddedilir.

Boşanma kararı kesinleşene kadar protokolden tek başına vazgeçilebilir. Boşanma reddedilmiş olsa da taraflar daha sonra yeniden başvurabilirler.

9. EYLEMLİ AYRILIK

Ortak hayatı sürdürme konusunda hiçbir şekilde anlaşamayan, uzunca bir süre ayrı yaşayan ve bir türlü bir araya gelemeyen eşlerin, çökmüş olan evliliklerinin hukuksal açıdan da sona erdirmesine olanak sağlar.

Bu sebeple boşanabilmek için aşağıdaki şartların mevcut olması gerekir.

- Boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi
- Ret kararının kesinleşmesi
- Bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak bir yıl geçmesi
- Bir senelik süre içerisinde tarafların ortak hayatının yeniden kurulmaması

Her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliği temelden sarsılmış sayılır ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verilir.

Önemli olan, boşanma davasının reddinin kesinleşmesinden itibaren bir yıl süreyle kesintisiz olarak ortak hayat hiç kurulamamış olmalı ve dava açıldığı sırada da bu durum devam ediyor olmalıdır. Eşlerin zaman zaman bir araya gelmeleri ortak hayatın tekrar kurulduğunu göstermez.

Eşlerden herhangi biri bu sebebe dayalı olarak boşanma davası açabilir. Reddedilen boşanma davasını açan eşin bu davayı açması şart değildir.

Eylemli ayrılık, mutlak bir boşanma sebebidir. Açılan boşanma davasının reddinin kesinleşmesinden itibaren bir yıl ortak hayatın yeniden kurulamadığının ispatı halinde hâkim, ortak hayatın çekilmez hale gelip gelmediğini araştırmaz, boşanmaya karar verir.

B. BOŞANMA DAVASI SIRASINDA ALINABİLECEK GEÇİCİ ÖNLEMLER

Bu önlemler; boşanma süreci boyunca nerede kalınacağı, geçimin nasıl sağlanacağı ve çocukların kimin yanında kalacağı gibi temel sorunları çözmeyi amaçlar. Boşanma kararıyla birlikte bu önlemler değiştirilebilir veya kaldırılabilir.

1. Tedbir Nafakası

Tedbir nafakası, boşanma veya ayrılık davası açıldığında hâkimin davanın devamı süresince eşlerin barınmasına, geçimine ve çocukların bakımına ilişkin aldığı geçici önlemlerden biridir.

Bu nafaka türü, boşanma davası süresince eşlerin ve çocukların bakım ve geçimini sağlamayı, alışık oldukları yaşam standartlarını dava sonuçlanıncaya kadar devam ettirmeyi hedefler.

Geçici önlem kapsamında tedbir nafakasına hükmedilmesinde davacı veya davalı olmak, kusurlu olmak veya olmamak önem arz etmez.

Boşanma davası açılınca hâkim, tarafların talebi olmasa dahi eşlerin geçimi ve çocukların bakımı için gerekli önlemleri kendiliğinden almakla yükümlüdür.

Nafaka, boşanma davası açıldığı tarihten itibaren başlar ve mahkeme kararının kesinleşmesine kadar devam eder. Boşanma davasının kesinleşmesiyle tedbir nafakası sona erer; bu noktadan sonra şartları varsa yerini eşler için **yoksulluk nafakasına veya çocuklar için iştirak nafakasına** bırakır.

Nafaka miktarı belirlenirken her iki eşin de **gelir durumu**, mal varlığı, yaşam tarzı ve çocukların eğitim-bakım ihtiyaçları göz önünde bulundurulur. Bu miktar; ödeme yapacak eşin mali gücü ile nafaka talep eden eş ve çocukların ihtiyaçları arasında hakkaniyete uygun bir denge gözetilerek belirlenir.

Davanın devamı sırasında tarafların ekonomik durumunda (işten çıkarılma, gelir artışı vb.) önemli bir değişiklik olursa, hâkim nafaka miktarını yeniden düzenleyebilir veya nafakayı kaldırabilir.

2. Aile Konutu ve Ev Eşyasından Yararlanma

Hâkimin alacağı geçici önlemlerden biri de aile konutundan ve ev eşyalarından hangi eşin yararlanacağını belirlemesidir. Hâkim bu önlemi talep olmasa dahi kendiliğinden alır. Aile konutunun mülkiyetinin eşlerden birine ait olması, konutun mutlaka o eşe bırakılacağı anlamına gelmez. Hâkim, mülkiyet hakkı sahibinden ziyade, **barınmaya daha çok ihtiyacı olan eşi korur**. Konutun tahsisinde en önemli kriterlerden biri çocukların menfaatidir. Genellikle çocukların bakımı ve velayeti davanın devamı süresince hangi eşe bırakılmışsa, aile konutunun da o eşe tahsisi tercih edilir.

Eğer aile konutu kiralık ise hâkim, kira sözleşmesine taraf olmayan eşin konutta kalmasına karar verebilir. Bu durumda, hâkimin kararıyla birlikte konutta kalan eş, sözleşmenin tarafı haline gelir.

3. Çocuğun Durumu

Dava süresince eşler ayrı yaşayacağı için, çocukların hangi eşin yanında kalacağı hâkim tarafından belirlenir. Çocuğun kendisine bırakılmadığı eşin, çocukla bağının kopmaması için **kişisel ilişkilerin nasıl devam edeceği** (görüşme günleri, süresi vb.) hâkim tarafından karara bağlanır.

Hâkim, çocuğun bakımı, eğitimi, giderleri için iştirak nafakası ödenmesine karar verebilir.

C. BOŞANMA KARARININ MALİ SONUÇLARI

1. İştirak Nafakası (Çocuk İçin Nafaka) Nedir?

İştirak nafakası, velayetin kendisine verilmediği ebeveynin, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine mali gücü oranında katılmasıdır.

Nafaka, çocuğun barınma, beslenme, sağlık ve eğitim gibi temel ihtiyaçları için ödenir.

Hâkim, görülen bir boşanma davasında ayrıca **talep olmasa bile** çocuğun menfaatini gözетerek iştirak nafkasına karar verebilir.

İştirak nafkası; çocuğun yaşı, eğitim durumu, günün ekonomik koşullarındaki paranın alım gücü ile genel ihtiyaçlarına uygun olarak ana ve babanın mali durumları da gözетilmek suretiyle belirlenir.

Kendi kusuru nedeniyle çalışmayan eş de iştirak nafkası ödemekle yükümlü tutulabilir.

ocuk için hükmedilen iştirak nafkası kararları **kesin ve değişmez (nihai) değildir**. Zamanla şartlar değişirse (ocuğun ihtiyaçlarının artması, ebeveynlerin mali durumunun değişmesi, enflasyon vb.) nafakanın **artırılması veya azaltılması için her zaman yeni bir dava açılabilir**. Yargıtay'ın yerleşik uygulamasına göre hâkim istem halinde TÜİK tarafından yayınlanan ÜFE oranında gelecek yıllar için artışa karar verebilir. Bu sayede nafaka alacaklısı her sene ayrı bir dava açmak zorunda kalmaz.

ocuk için hükmedilen nafaka, ocuk ergin (18 yaşını doldurmuş) olana kadar kural olarak devam eder. Eğitim sürüyorsa daha uzun sürebilir.

Eğitim Devam Ediyorsa: ocuk on sekiz yaşını doldurup ergin olsa bile, eğer **eğitimi devam ediyorsa** ana ve babanın bakım borcu devam eder. Ancak bu durumdaki ergin ocuk, nafakanın devam etmesini veya yeni bir nafaka bağlanmasını istiyorsa **bizzat kendisi ayrı bir dava amalıdır**. Ana ve baba, durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek ölçüde, eğitim sona erinceye kadar çocuğun bakım ve eğitim giderlerini karşılamakla yükümlüdür. Anne baba arasında görülen bir boşanma davası olmasa dahi eğitimi devam eden ergin ocuk, açacağı ayrı bir davayla anne babadan beklenebilecek ölçüde, giderlerinin karşılanmasını talep edebilir.

Nafaka miktarı belirlenirken davanın açıldığı tarihten itibaren hüküm kurulur.

İştirak nafakası çocuğun hakkıdır; ebeveynin vazgeçmesi çocuğun bu hakkını ortadan kaldırmaz.

Boşanma davasında eşlerin kusur durumu çocuk için hükmedilen iştirak nafakasını etkilemez.

2. Yoksulluk Nafakası Nedir?

Yoksulluk nafakası, boşanma nedeniyle geçimini sağlamakta zorlanacak eşe, diğer eş tarafından ödenen maddi destektir.

ÖNEMLİ NOT: Rehberin hazırlandığı tarih itibarıyla; nafaka süreleri ve uygulanma şartları gerek Anayasa Mahkemesi kararı gerekse Meclis gündemindeki yeni yasal düzenleme (yargı paketleri) çalışmaları doğrultusunda bir değişim sürecindedir. Bu nedenle, dava açma veya hak talep etme aşamasında güncel mevzuatın ve en son yargı kararlarının bir hukuk uzmanı aracılığıyla kontrol edilmesi **büyük önem arz etmektedir.**

a. Kimler isteyebilir?

Boşanma sonucunda yoksulluğa düşecek olan ve boşanmaya neden olan sebepte daha az kusurlu olan taraf nafaka talep edebilir.

Tarafların kusuru eşit olsa veya her iki eş kusursuz dahi olsa nafakaya hükme diledilir.

b. Temel özellikler:

Kadın veya erkek fark etmeksizin yoksulluk nafakası talep edilebilir.

Hâkim kendiliğinden karar veremez; mutlaka talep edilmelidir.

Genellikle süresizdir, ancak bazı durumlarda sona erebilir.

c. Yoksulluk Nafakası Ne Zaman ve Nasıl Talep Edilir?

Nafaka, boşanma davasıyla birlikte veya boşanma davası sonrasında ayrı bir dava ile istenebilir. Ancak boşanmadan sonra bu dava açılmak isteniyorsa boşanma hükmünün kesinleşmesinden itibaren bir yıl içerisinde açmak gerekir. Aksi halde zaman aşımına uğrar.

d. Hâkimin Yoksulluk Nafakasının Miktarına Karar Verirken Dikkate Alacağı Unsurlar

Amaç, nafaka alan kişinin temel ihtiyaçlarını karşılamasıdır; refah içinde yaşatmak değil, yoksulluğu önlemektir. Bu nedenle;

- **Tarafların gelir durumu,**
- **Çalışma imkanları,**
- **Bakmakla yükümlü olunan kişiler,**
- **Çocuğun ihtiyaçları,**
- **Yaşam koşulları,**

Gibi benzeri koşullar dikkate alınarak hâkim tarafından nafaka miktarı belirlenir.

Asgari ücretle çalışmak yoksulluk nafakası almaya engel değildir.

Tarafların eşit gelire sahip olması durumunda nafakaya hükmedilmez. Nafaka yükümlüsü kusuru bulunmaksızın gelir elde edemiyorsa nafaka ödemekle yükümlü tutulmaz. Böyle bir durum daha sonra söz konusu olmuşsa nafaka kaldırılabilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru olmaksızın işten çıkarılması bu duruma örnek olarak verilebilir. Ancak nafaka yükümlüsünün bilerek işten ayrılması veya sigortasız olarak çalışması nafakaya karar verilmesini engellemez veya nafakanın kaldırılmasını gerektirmez.

Hâkim, talep üzerine, irat biçiminde (taksit) ödenmesine karar verilen nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir. Yargıtay'ın yerleşik uygulamasına göre hâkim istem halinde TÜİK tarafından yayınlanan ÜFE oranında gelecek yıllar için artışa karar verebilir. Bu sayede nafaka alacaklısı her sene ayrı bir dava açmak zorunda kalmaz.

İrat (taksit) şeklinde ödenen nafakada hâkim, her yıl artış oranını belirlese bile, tarafların mali durumlarında, ülkenin ekonomik yapısında önemli değişiklik veya hakkaniyetin gerektirmesi halinde, nafakanın yeniden artırılması talep edilebilir. Bu nedenle, hâkim tarafından belirlenen artış oranı, yüksek enflasyon karşısında yetersiz

kalırsa, nafaka alacaklısı yeni bir artış talebinde bulunabilir. Ancak bu talep üzerine hâkim, mevcut koşulları değerlendirerek nafaka miktarını yeniden belirler.

Tarafların malî durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hâllerde istem üzerine irat şeklinde belirlenen nafakanın azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verilebilir.

e. Yoksulluk Nafakası Hangi Durumlarda Sona Erer?

Nafaka alan kişinin yeniden evlenmesi veya taraflardan birinin vefat etmesi halinde nafaka kendiliğinden sona erer. Ancak ödenmesi gereken ve ödenmemiş (birikmiş nafaka alacakları) ölen kişinin mirasçılarından istenebilir.

Nafaka alan tarafın evli gibi fiilen başka biriyle birlikte yaşaması, nafaka alanın yoksulluğunun ortadan kalkması veya haysiyetsiz hayat sürmesi halinde nafaka borçlusunun talebi üzerine mahkeme kararıyla nafaka kaldırılır.

Ayrıca ekonomik koşullar değişirse nafaka artırılabilir veya azaltılabilir.

D. MADDİ-MANEVİ TAZMİNAT

Boşanma sebebiyle maddi ve manevi tazminat talep edilebilir.

1. Maddi Tazminat

Maddi tazminat, boşanma nedeniyle mevcut veya beklenen menfaatleri zarar gören eşi korumayı amaçlar. Tazminat isteyen tarafın boşanma nedeniyle ekonomik bir kayba uğraması şarttır.

a. Kimler İsteyebilir?

Mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen ve boşanmaya neden olan sebepte daha az kusurlu veya kusursuz olan taraf, kendisinden daha fazla kusurlu olan diğer taraftan uygun bir maddi tazminat isteyebilir. Her iki tarafın da kusursuz veya eşit kusurlu olması durumunda tazminata karar verilmez.

Hâkim, taraflar talep etmedikçe kendiliğinden tazminata karar veremez.

b. Mevcut Menfaat Nedir?

Evlilik devam etseydi eşin sağlayacağı ekonomik yararlardır. (Örneğin; diğer eşin bakımı, ev işlerine emeğiyle katkısı.)

Boşanma yüzünden işini kaybetmek veya iş değiştirmek zorunda kalmak, boşanma sebebiyle yapılan yeni ev kurmak, taşınma veya konaklama giderleri yapmak, boşanmadan kaynaklı ruhsal bozuklukların gerektirdiği tedavi masrafları, boşanmaya sebep olan fiziksel saldırı sebebiyle yapılan tedavi masrafları, boşanma sonrasında yoksun kalınan sosyal güvenlik hizmetinin devam ettirilmesi amacıyla ödenmek durumunda kalınacak olan sigorta primleri, çalışmayan ve geliri olmayan eşin sağlık ve tedavi giderleri gibi menfaatler örnek olarak verilebilir.

c. Beklenen Menfaat Nedir?

Henüz gerçekleşmemiş ancak evlilik birliği devam etmiş olsaydı ileride sağlanacak olan birtakım yararlardır. Ör: Sigortadan doğacak alacaklar, Sosyal Güvenlik Kurumu veya emekli sandıklarından eş nedeniyle bağlanacak aylık, bir eşin diğerinin işyerinde çalışmasından dolayı elde ettiği gelir gibi menfaatler örnek olarak verilebilir.

d. Hâkimin Maddi Tazminat Miktarına Karar Verirken Dikkate Alacağı Unsurlar

Hâkim hakkaniyet çerçevesinde tarafların ekonomik ve sosyal durumlarını, evlilik süresini, kusurlarını ve somut uyuşmazlığın özelliklerini dikkate alarak uygun bir tazminat miktarını ve bunun ödenme şeklini belirler. Tazminatın toptan veya taksitler halinde ödenmesine karar verebilir.

e. Maddi Tazminat Ne Zaman ve Nasıl Talep Edilir?

Tazminat, boşanma davasıyla birlikte veya boşanma davası sonrasında ayrı bir dava ile istenebilir. Tazminat talebinin boşanmadan sonraya bırakılması hâlinde, davanın boşanma hükmünün kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde açılması gerekir. Aksi halde tazminat talebi zaman aşımına uğrar.

2. Manevi Tazminat

Manevi tazminat, boşanmaya sebep olan olaylar nedeniyle kişilik hakları saldırıya uğrayan eşin duyduğu acı, elem ve kederi telafi etmeyi amaçlar.

a. Kimler İsteyebilir?

Boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan kusursuz veya daha az kusurlu olan taraf, kendisinden daha kusurlu olan diğer taraftan manevî tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir.

Her iki tarafın da kusursuz veya eşit kusurlu olması durumunda tazminata karar verilmez.

Hâkim, taraflar talep etmedikçe kendiliğinden tazminata karar veremez.

Boşanmaya neden olan olaylar, (zina, fiziksel şiddet, ağır hakaret, sadakatsizlik vb.) manevi tazminat talep eden tarafın onur ve haysiyetini zedelemiş olmalıdır. Kişisel değerlerin zedelenmesinin "fahiş" veya "ağır" olması şart değildir; zedelenmiş olması yeterlidir.

b. Hâkimin Manevi Tazminat Miktarına Karar Verirken Dikkate Alacağı Unsurlar

Hâkim, manevi tazminata ancak para olarak karar verebilir; özür dileme veya kınama gibi başka bir giderim şeklinin boşanma davasında uygulanması mümkün değildir. Ayrıca manevi tazminatın irat (taksit) şeklinde ödenmesine karar verilemez, söz konusu tazminatın toptan ödenmesi gerekir.

Hâkim, tazminat miktarını belirlerken tarafların ekonomik ve sosyal durumlarını, kusur derecelerini, evlilik süresini ve ihlalin ağırlığını dikkate alarak "uygun" bir miktara hükmeder.

c. Manevi Tazminat Ne Zaman ve Nasıl Talep Edilir?

Tazminat, boşanma davasıyla birlikte veya boşanma davası sonrasında ayrı bir dava ile istenebilir. Tazminat talebinin boşanmadan sonraya bırakılması hâlinde, davanın boşanma hükmünün kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde açılması gerekir. Aksi halde tazminat talebi zaman aşımına uğrar.

E. VELAYET

Velayet, anne ve babanın, henüz reşit olmamış çocuklarının bakımı, eğitimi ve korunması için sahip oldukları görev, yetki ve hakların toplamıdır. Bu hak, çocuğun hem kişiliğini hem de mal varlığını kapsar.

1. Velayet Kime Aittir?

Evlilik devam ederken velayet kural olarak anne ve baba tarafından birlikte kullanılır. Taraflar bu hakkı aralarında birine devredemezler.

Boşanma halinde hâkim, velayeti eşlerden birine verebilir. Ancak 2016 yılından itibaren yapılan düzenlemelerle, her iki tarafın talep etmesi ve çocuğun üstün yararının bulunması durumunda "Ortak Velayet" kararı verilmesi de mümkün hale gelmiştir. Bu durumda taraflar boşanmış olsa dahi hem annenin hem babanın velayet hakkı devam eder.

Evlilik dışında doğan çocuğun velayeti kural olarak annededir. Eğer anne küçük, kısıtlı veya ölmüşse hâkim velayeti babaya verebilir veya çocuğa vasi atayabilir.

2. Velayet Kararı Verilirken Göz Önünde Bulundurulacak Özellikler Nedir?

Velayet kararının en önemli dayanağı çocuğun üstün yararıdır. Bu nedenle tarafların velayet konusunda anlaşmaları hâkimi bağlamaz, hâkim velayetin hangi tarafa verilmesi gerektiği konusunda gerekli araştırmayı kendiliğinden yapar.

Velayetin verilmesinde mali durum dikkate alınsa da tek başına velayetin bir tarafa verilmesinde yeterli değildir. Esas olan çocuğun nerede daha iyi yetişeceği.

Velayet hakkının hangi tarafa verileceğine yönelik değerlendirmelerde temel esas, çocuğun üstün yararıdır. Uluslararası sözleşmeler ve yargı uygulaması gereğince, kendisini doğrudan ilgilendiren velayet sürecinde çocuğun da görüşünün alınması yasal bir zorunluluktur. İdrak çağında (kendini ifade edebilecek yaşta ve olgunlukta) olan çocuğun mahkemece bizzat dinlenmesi ve velayete ilişkin tercihinin sorulması gerekir. Çocuğun üstün yararına açıkça ters düşmediği sürece, ifade ettiği görüşe ve tercihe gereken önem verilir. Çocuğun geleceği ve üstün yararı için hangi ebeveynin yanında kalmasının daha sağlıklı olacağını tespit etmek amacıyla; psikolog, pedagog ve sosyal hizmet uzmanından oluşan uzmanlara inceleme yaptırılır. Mahkemece bu uzman raporu ve tüm deliller birlikte değerlendirilerek velayet konusunda karar verilir.

Boşanmada daha fazla kusurlu olmak velayet hakkına sahip olmayı engellemez. Boşanmada kusurlu olan tarafa (örneğin zina yapan eşe), eğer çocuğun menfaati gerektiriyorsa velayet verilebilir.

Hâkim somut olayın özelliğine göre anne ve babadan ikisine de velayet hakkı tanımayarak çocuğa bir vasi atayabilir.

Velayete sahip anne veya babanın başkasıyla evlenmesi, velayetin doğrudan kaldırılması sebebi değildir; ancak çocuğun menfaati tehlikeye girerse değişiklik yapılabilir.

3. Velayet Hakkı Kaldırılabilir mi?

Velayet hakkı, anne ve babanın çocuğa karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklaması, çocuğa yeterli ilgi göstermemesi veya hastalık/deneyimsizlik gibi nedenlerle bu görevi yerine getirememesi durumunda hâkim kararıyla kaldırılabilir. Bu, çocuk için alınabilecek en ağır koruma önlemidir.

Velayet kararları nihai (kesin ve değişmez) değildir. Zamanla şartlar değişirse (anne-babanın sağlığı, yerleşim yeri değişikliği, çocuğun yeni ihtiyaçları vb.) velayetin değiştirilmesi için her zaman yeni bir dava açılabilir.

Çocuğun menfaatinin gerektirmesi durumunda, velayet hakkı kendisine bırakılan eş, çocuğa kendi soyadını verebilir.

F. ZİYNET EŞYALARI

Ziynet eşyası, altın, gümüş, platin gibi madenlerden veya zümrüt, yakut, pırlanta gibi taşlardan meydana getirilmiş gerek kadın gerekse erkek tarafından takılabilen (kolye, altın kelepçe, küpe, bilezik, yüzük, kemer vb.) süs eşyasıdır. Bununla beraber para, gram, çeyrek, yarım ve tam altın veya ekonomik değer taşıyan, saklanabilen, taşınabilen, götürülebilen, üste takılmaya müsait olan diğer taşınır eşya da ziynet eşyası olarak kabul edilmektedir.

Çeyiz eşyaları bu kapsamda değerlendirilmez.

1. Ziyinet Eşyaları Kime Aittir?

Düğünde takılan takıların kime ait olduğu konusunda Yargıtay'ın güncel kurları şöyledir:

Önce Eşler Arasındaki Anlaşmaya Bakılır: Eğer eşler arasında takıların kime ait olacağına dair yazılı veya sözlü bir anlaşma varsa, bu geçerlidir. (Anlaşmanın ispat edilmesi gerekir.)

Eşler Arasında Anlaşma Yoksa Örf ve Âdete Bakılır: Eşler arasında bir anlaşma yoksa, uzun süredir uygulanan kökleşmiş yerel örf ve âdetlere bakılır. (Örneğin; "Burada altınlar kadına aittir veya yarı yarıya paylaşılır" gibi kökleşmiş bir örf ve âdet varsa o uygulanır. (Ancak örf ve âdetin ispatındaki güçlükler nedeniyle genellikle bu kurala başvurulmaz.)

Bu Yönde Bir Örf ve Âdet İspat Edilemezse;

Erkeğe ve kadına takılan/verilen ve ekonomik değer taşıyan her şey kural olarak kendilerine aittir. Ancak takılar içinde karşı cinse özgü (kadına veya erkeğe özgü) bir şey varsa o cinse verilmiş sayılır. Örnek vermek gerekirse gelinin annesi bileziği damadın koluna takmış olsa dahi bilezik kadına özgü bir takı olduğundan kadına verilmiş sayılır.

Özgü olma konusunda çekişme varsa mahkeme bu konuda uzman bir kişiyi (bilirkişi) görevlendirerek takılan takıların erkeğe mi yoksa kadına mı özgü olduğunu tespit ettirir. Bilirkişinin hazırladığı rapora itiraz edilebilir.

Birlikişi incelemesi sonucunda takılan takının hem erkeğe hem kadına özgü olduğu belirlenmişse, o şey kime takılmış/verilmişse ona ait olur.

Takı sandığı/torbasına konulan takı, kadına özgü ise kadının, erkeğe özgü ise erkeğin sayılır. Takı sandığı/torbasına konulan takı, hem erkeğe hem kadına özgü ise ortak kabul edilir. Örnek vermek gerekirse çeyrek altın, gram altın, para gibi takılar hem erkeğe hem kadına özgü olduğundan ortak kabul edilir.

Ziynet alacağı davalarında da olağan olan, kadına özgü ziynet eşyalarının kadın eşin himayesinde bulunmasıdır. Himayesinde bulunmadığını iddia eden kadın bu iddiasını ispatlamalıdır.

Diğer eş ziynet (örneğin erkek) eşyalarının geri istenmemek üzere ve rızayla kendisine verildiğini ispatlarsa iade yükümlölüğünden kurtulur.

Ziynet eşyaları, takıldığı haliyle (bilezik, kolye, tam altın, çeyrek altın vb) aynen iade edilmelidir. Bu şekilde iade edilemiyorsa parasal karşılığı iade edilir.

2. Ziynet Alacağı Davasının Ne Zaman Açılması Gerekir?

a. Evlilik Birliği Devam Ederken

Ziynet alacağı davası açabilmek için boşanmak şart değildir. Evlilik devam ederken de bu dava açılabilir. Evlilik birliği devam ederken açılacak ziynet alacağı davasında zaman aşımı süresi söz konusu olmaz.

b. Evlilik Birliği Sona Ermişse

Dava konusu ziynetlerin mevcut olduğu tespit edilmiş ise uyuşmazlık mülkiyet hakkına dayandığından zaman aşımı söz konusu olamaz. Dava konusu ziynetlerin var olduğu tespit edilemez ise istem tazminata ilişkin (parasal karşılık) olduğundan davanın boşanma kararının kesinleşmesinden itibaren on yıl içerisinde açılması gerekir.

G. AİLE KONUTU ŞERHİ

Aile konutu, eşlerin birlikte yaşadığı ve hayatlarını sürdürdükleri ana evdir. Bu ev kira da olabilir, bir eşin üzerine kayıtlı da olabilir. Önemli olan, ailenin filen orada yaşamasıdır.

Türk Medeni Kanunu'na göre (TMK m.194), aile konutu özel olarak korunur. Bu korumanın tapu siciline yansıtılmasına "aile konutu şerhi" denir. Şerh, tapu kaydına düşülen bir nottur ve "Bu ev aile konutudur" anlamına gelir.

1. Aile Konutu Şerhi Ne İşe Yarar?

Bu şerhin temel amacı, konut üzerinde hak sahibi olmayan eşi korumak ve üçüncü kişilerin (alıcıların veya bankaların) "buranın aile konutu olduğunu bilmeyordum" şeklindeki iyi niyet iddialarını ortadan kaldırmaktır.

Aile konutu şerhi olsa da olmasa da tapu sahibi olan eş; diğer eşin açık rızasını almadan konutu devredemez (satamaz), kira sözleşmesi yapamaz, kira sözleşmesini feshedemez veya konut üzerindeki hakları sınırlayamaz (örneğin ipotek veremez). Yargıtay'ın güncel görüşüne göre, malik eşle işlem yapan üçüncü kişinin iyi niyeti korunmaz; yani "şerh yoktu, aldım" demek artık aile konutu üzerinde yapılan işlemin geçersiz olmasını engellememektedir.

Aile konutu üzerine şerh konulması aile konutu korumasını daha da sağlamlaştırmakta, üçüncü kişilerin iyi niyet iddiasını ortadan kaldırmak bakımından önem arz etmektedir.

2. Aile Konutu Şerhini Kim Koydurabilir?

Ev hangi eşin üzerine kayıtlı olursa olsun, diğer eş tapu müdürlüğüne başvurarak tapu kaydına şerh konulmasını isteyebilir. Bunun için ev sahibinin izni gerekmez.

E-Devlet'ten alınabilen vukuatlı nüfus kayıt örneği ve yerleşim yeri (ikamet-gâh) yeterlidir.

Eğer Tapu Müdürlüğü talebi reddederse, Aile Mahkemesi'nde dava açılarak hâkim kararıyla şerh konulabilir.

3. Aile Konutu Şerhi Hangi Durumlarda Kaldırılabilir?

Şerhi koyduran eşin talebiyle şerh kaldırılabilir.

Eşlerin birlikte anlaşarak konutun bu niteliğini kaldırmasıyla şerh kaldırılabilir. Evlilik birliği sona erdiğinde aile konutu şerhi kendiliğinden kaldırılmaz; şerhin tapu kütüğünden terkin edilmesi (silinmesi) için mutlaka bir talep olması gerekir. Tapu sicil memurunun bu şerhi resen (kendi kendine) kaldırma yetkisi bulunmamaktadır.

Evliliğin Sona Ermesi: Boşanma davası kesinleştiğinde, eşlerden biri öldüğünde veya şerhin amacı kalmadığında şerhin kaldırılması talep edilebilir. Boşanma davası devam ederken, evlilik birliği henüz hukuken bitmediği için şerh kendiliğinden kaldırılmaz ve koruma devam eder.

Eğer şerh daha önce bir mahkeme kararı neticesinde konulmuşsa, bunun kaldırılması da ancak bir mahkeme kararı ile mümkün olur.

H. YARDIM NAFAKASI

Yoksulluğa düşmüş hısıma yardım etmemek aile dayanışma fikrine aykırılık oluşturmakta ve toplum duygusunu zedelemektedir. Bu nedenlerle kanun koyucu bir kişiyi, yoksulluğa düşmüş olan hısımlarına (altsoy-üstsoy ve kardeşler) yardım etmeye zorlamak için nafaka yükümlülüğüne ilişkin düzenlemeler yapmıştır.

Bu nafaka yükümlülüğü boşanma davası veya evlilikle bağlantılı bir nafaka türü değildir. Hısımlar arası dayanışma olması düşüncesinden kaynaklanır. Herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür. Kardeşlerin nafaka yükümlükleri, refah içinde bulunmalarına bağlıdır.

Kanunda belirtilen kişiler dışında (altsoy-üstsoy-kardeşler) amca-hala-dayı teyze-yeğen arasında nafaka yükümlülüğü bulunmamaktadır. Buna rağmen bu kişilere yapılan yardım nafakası ödemeleri, ahlaki bir borcun ifası sayılır ve ödenen nafaka geri istenemez.

1. Kimler Yardım Nafakası Talep Edebilir?

Üstsoy: Anne, Baba, Büyükanne, Büyükbaba, Dede, Nine vd.

Altsoy: Çocuklar, torunlar, torunların çocukları vd.

Kardeşler: Kardeşten nafaka istenebilmesi için nafaka istenecek kardeşin ekonomik açıdan refah içinde bulunuyor olması gerekir. Kardeşlerin evlilik birliği içinde doğup doğmadığı önem arz etmez. Kardeşlerden biri evlilikten önce, diğeri evlilikten sonra doğmuş olabilir.

2. Yardım Nafakasının Şartları Nelerdir?

Yardım nafakasının şartları, talep eden yönünden ve nafaka yükümlüsü yönünden ayrı ayrı incelenmektedir.

a. Yardım Nafakası Talep Eden Yönünden Şartlar

- Yardım edilmediği takdirde yoksulluğa düşecek olmak gerekir. Yoksulluk, bir kişinin kendi imkanlarıyla kendi geçimini sağlayamaması şeklinde ifade edilir.
- Kural olarak nafaka talebinde bulunanın kendi kusuruyla yoksulluğa düşüp düşmediğinin önemi yoktur. Zira nafakanın gayesi sorumluluk yüklemek değil, sorumluluktan kurtarmaktır. **Ancak nafaka isteyen iyi niyetli olması gerekir.** Diğer bir ifadeyle nafaka talep edenin, bütün çabasına rağmen kendi ihtiyaçlarını karşılayacak imkânı elde edememesi gerekir. Çalışma gücü ve imkânı olan bir kişi, çalışmadığı için yoksulluğa düşmüşse gerekli çabayı göstermediği için yoksulluk nafakası isteyemez.
- Karı veya koca eşinden nafaka alıyorsa (yoksulluk-tedbir) veya çocuk iştirak nafakası olarak ihtiyaçlarını karşılıyorsa yardım nafakası isteyemezler. Bakım nafakası, yardım nafakasından önce gelmektedir.
- Eşlerin birbirine bakım yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu bakımın yeterli gelmemesi halinde yardım nafakası istenebilir.

- Anne ve baba, küçük çocuklarına bakmakla yükümlü olduklarından küçük çocuklar yardım nafakası isteyemezler. Ergin olan çocuklar, diğer koşullar da sağlanıyorsa, anne ve babasından yardım nafakası isteyebilir. (Ergin olan ve eğitimi devam eden çocuk, yardım nafakası yerine ayrı bir davayla anne ve babadan beklenebilecek ölçüde giderlerin karşılanmasını talep edebilir.)

b. Nafaka Yükümlüsü Yönünden Şartlar

- **Nafaka yükümlüsü altsoy-üstsoy ise:** Ödeme güçlerinin bulunması yeterlidir. Bu hısımlar, mali güçlerini zorlamadan, müzayaka (zor duruma) düşmeden yardım edebilecek durumdaysalar nafaka ödeme güçlerinin varlığı kabul edilir. Ödeme gücü tespit edilirken, nafaka yükümlüsünün bakmakla yükümlü olduğu başka kişilerin varlığı da göz önünde bulundurulur. Diğer bir ifadeyle yardım nafakası ödemesi halinde, eşinin ve çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamakta zora düşmeyecekse nafaka yükümlüsünün ödeme gücünün varlığı kabul edilir.

- **Nafaka yükümlüsü kardeş ise:** Kardeşlerin nafaka yükümlülükleri onların refah içinde bulunmalarına bağlıdır. Geliri, çevresine ve sosyal durumuna göre lüks sayılabilecek şeyleri sağlamaya elverişli bulunan ve normal ihtiyaçları dışında her şeyi elde edebilecek bir bolluk ve zenginlik içinde olan kimse refah içinde sayılır. Bir kişi geleceği için kaygı duymadan, toplumun lüks saydığı ihtiyaçları karşılayabilecek durumdaysa refah içinde yaşıyor demektir.

Geliri ile kendisi ve ailesinin ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra elinde keyfi harcayabileceği bir şeyin kalması ve bu miktarın nafaka ödedikten sonra da mevcut olması gerekir.

3. Birden Fazla Nafaka Yükümlüsü Arasındaki Sıra Nedir?

Nafaka yükümlüsünün birden fazla olması halinde kanun koyucu bir sıra öngörmüştür.

Nafaka davası, mirasçılıktaki sıra göz önünde tutularak açılır. Sıra sadece nafaka ile yükümlü olan mirasçılar (altsoy-üstsoy-kardeşler) bakımından söz konusudur.

Nafaka alacaklısı bu davayı, ölümünde kendisinden mirasçı olacaklara mirasçılık sırasına göre açar. Dolayısıyla nafaka alacaklısının altsoyu varken, üst soyuna bu davayı açamaz.

- 1. Sıra: Altsoy**
- 2. Sıra: Ana-Baba**
- 3. Sıra: Refah halinde olmaları durumunda kardeş**
- 4. Sıra: Büyük ana-Büyük baba**

Bu durumda nafaka talebinde bulunan kişi, mirasçılıkta daha önceki sırada bulunanlara başvurmadıkça veya başvurusu neticesiz kalmadıkça daha sonraki sıradakilere başvuramaz.

Aynı sırada birden fazla nafaka yükümlüsü varsa, ödenecek olan nafaka miktarı ödeme güçleri oranında paylaştırılır. Örneğin birden fazla kardeşe aynı anda başvurulabilir. Bu durumda kardeşler eşit ödeme yükümlülüğü altına girmezler. Her kardeş mali gücü oranında ödeme yapmakla yükümlü olur. Bir önceki sırada yer alan nafaka yükümlüsünün ödeme gücü yoksa veya sonradan ölürse bir sonraki sıraya geçmeden önce yerini aynı sırada alacak başka yükümlü olup olmadığına bakılır. Örneğin çocuğu ölen bir kişinin torunu varsa, kendi anne-babasından yardım nafakası istemeden önce torunundan istemek zorundadır. Çünkü torunu, kendisinin altsoyu olması nedeniyle ilk sıradadır.

4.Yardım Nafakasının Miktarı Nasıl Tespit Edilir?

Miktarı belirleme yetkisi hâkime aittir. Yardım nafakası talep edenin geçinmesi için gerekli ve karşı tarafın malî gücüne uygun bir yardım miktarı belirlenir.

Nafaka alacaklısı sadece geçimi ve hayatını devam ettirebilmesi için zorunlu giderlerin karşılanması isteyebilir, yoksa o zamana kadar ki hayat standardına getirilmesini veya sosyal durumuna uygun nafaka ödenmesini isteyemez. Yemek, giyim, barınma, ulaşım, tedavi, öğrenim gibi temel ihtiyaçlar dikkate alınır.

Nafaka yükümlüsünün ödeyeceği miktar, onun ödeme gücünü aşamaz.

Nafaka borçlusunun mali gücünün yüksek olması ödeyeceği nafaka miktarını arttırmaz. Yardım nafakasının üst sınırı, nafaka alacaklısının geçimini sağlayacak miktardır.

Durum ve koşullar değiştiğinde nafaka da değişebilir. İlgili olan hâkime başvurarak nafakanın kaldırılması, azaltılması, artırılması talebinde bulunabilir.

Nafaka, nafaka alacaklısı veya borçlusunun ölmesi ile kendiliğinden sona erer. Nafaka alacağı miras yoluyla geçmez. Ancak ölümden önce birikmiş ve ödenmemiş nafakalar, nafaka borçlusunu ölenin terekesinden talep edilebilir.

Nafaka borçlusunun ölmesi halinde, nafaka alacaklısı yoksulluk hali devam ediyorsa başka bir nafaka borçlusundan talepte bulunmak durumundadır.

Yoksulluk halinin sona erdiği veya bakım gücünün ortadan kalktığı hallerde nafakanın sona ermesi için mahkeme kararına gerek vardır.

I. AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNDE 6284 SAYILI KANUN UYGULAMASI

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, şiddete uğrayan veya şiddet görme tehlikesi altındaki kadınları, çocukları, aile bireylerini ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarını korumayı amaçlar.

1. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Kimler Vardır?

Kadınlar: Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi altında bulunan kadınlar koruma kapsamındadır.

Çocuklar: Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi altında bulunan (şiddet ortamında yetişen) tüm çocuklar koruma kapsamındadır.

Aynı Haneyi Paylaşan veya Paylaşmayan Kişiler: Aralarında aile bağı olsun olmasın, aynı çatı altında yaşayan veya yaşamayan aile bireyi veya aile bireyi sıfatına sahip olmayan kişilerdir. (Kadın veya erkek fark etmeksizin eşler, boşanılan eşler, imam nikahı ile birlikte olanlar, nikahsız yaşayanlar, ebeveynler, kardeşler, sevgililer, sadece öğrenim amacıyla ev tutmuş olan arkadaşlar vb.)

Tek Taraflı İsrarlı Takip Mağdurları: Aralarında aile bağı veya herhangi bir ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın; şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve

çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak gerçekleştirdiği ve baskı altında tutmaya yönelik her türlü tutum ve davranışı ısrarlı takiptir. Bu takibin mağduru olan kişiler, 6284 Sayılı Kanun kapsamında koruma altındadır.

İsrarlı takip, sadece fiziksel olarak peşinden yürümek değildir. Telefona günde onlarca kez mesaj atmak, aramak, e-posta göndermek, sosyal medya hesaplarından sürekli iletişim kurmaya çalışmak, takip etmek-gözetlemek, ev veya iş yerinin önünde beklemek, bir neden olmaksızın sürekli karşısına çıkmak, isteği dışında sürekli hediyeler göndermek, iradesi dışında mağdur adına mal veya hizmet siparişi vermek, asılsız dedikodular yaymak, manipülatif davranışlarda bulunmak (örneğin, görüşmeme durumunda intihar edeceği tehdidinde bulunmak) gibi davranışlar ısrarlı takibe örnek olarak verilebilir.

6284 Sayılı Kanun korumasından faydalanabilmek için fiili şiddet görmek gerekli değildir. Şiddete uğrama tehlikesi bu korumadan yararlanabilmek için yeterlidir.

Cinsiyet veya yaş, 6284 Sayılı Kanun korumasından faydalanmak için önemli değildir. Kadın, çocuk, yaşlı, genç, erkek bu kapsama dahildir.

Şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişi ile mağdur arasında evlilik, nişanlılık, sevgililik gibi bir bağın olması şart değildir.

2. Kimler Şikâyet ve İhbar Başvurusunda Bulunabilir?

Şiddete uğrayan kişiler ve diğer ilgililer şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi altında bulunan kişinin korunması için talepte bulunabilir.

Şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi altında bulunan kişilerle birlikte oturanlar (kardeş, çocuk, akraba, komşu, kapıcı, kamu görevlisi vb).

3. Şiddet Türleri Nelerdir?

6284 Sayılı Kanun, şiddet kavramını oldukça geniş bir çerçevede ele almaktadır. Bu kapsamda şiddet; kişinin fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesi ya da acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel her türlü tutum ve davranışı ifade eder. Toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen tehdit, baskı veya özgürlüğün keyfi olarak engellenmesi de bu tanım kapsamında şiddet olarak kabul edilmektedir.

Diğer bir ifadeyle; fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar veren; tehdit ve baskı içeren, özgürlüğü kısıtlayan sözlü, yazılı ya da dijital araçlar kullanılarak gerçekleştirilen her türlü davranış şiddet kapsamına girmektedir. Bazen tek bir davranış birden fazla şiddet türünün meydana gelmesine neden olabilir.

a. Fiziksel Şiddet

Kişinin beden bütünlüğüne veya hareket özgürlüğüne yönelik olarak uygulanan; acı veren, yaralayan, fiziksel olarak kısıtlayan ya da sağlığı tehlikeye atan her türlü kuvvet ve güç kullanımıdır.

Tokat atmak, tekmelemek, yumruklamak, hırpalamak, kolunu bükmek, boğazını sıkmak, bağlamak, saçını çekmek, kesici veya vurucu aletlerle yaralamak, kezzap veya kaynar suyla yakmak, vücudunda sigara söndürmek, ellerini ayaklarını ezmek, sakat bırakmak, işkence yapmak, sağlıklı koşullarda yaşamaya mecbur bırakmak, sağlık hizmetlerinden yararlanmasına engel olarak bedensel zarar görmesine neden olmak gibi eylemler fiziksel şiddete örnek olarak verilebilir.

b. Cinsel Şiddet

Kişinin rızası, onayı veya iradesi olmaksızın, cinsel amaçlarla gerçekleştirilen; bedensel bütünlüğünü, ruhsal sağlığını veya cinsel özgürlüğünü ihlal eden her türlü tutum, davranış ve zorlamadır.

Evlilik birliğinin varlığı, taraflara rıza dışı cinsel ilişki hakkı tanımaz. Eşlerin birbirini cinsel ilişkiye zorlaması cinsel şiddettir.

Aralarında evlilik birliği olsa da olmasa da taraflardan birinin diğerini normal veya anormal ilişkiye (ters ilişki) zorlaması cinsel şiddettir.

İstem dışı cinsel içerikli imalarda bulunulması, laf atılması, pornografik materyal izletilmeye çalışılması veya dijital platformlar üzerinden rıza dışı cinsel içerikli fotoğraf ve mesaj gönderilmesi cinsel şiddettir.

Kişinin hamile kalmaya veya çocuk doğurmaya zorlanması; tam aksine rızası dışında kürtaja zorlanması ya da doğum kontrol yöntemlerine erişiminin engellenmesi cinsel şiddettir.

c. Psikolojik Şiddet

Kişinin ruh sağlığını, duygusal bütünlüğünü ve özgüvenini hedef alan; baskı kurma, denetleme, cezalandırma, aşağılama veya yalnızlaştırma gibi ruhsal bütünlüğü zedeleyen her türlü sözel sözel olmayan davranışlardır.

Bağırarak, hakaret etmek, küfretmek, iğneleyici ya da aşağılayıcı sözler söylemek, kadının kendisini kötü hissetmesine neden olan cümleler kullanmak, sürekli eleştirmek, tehdit etmek, intihar edeceğini söylemek, sürekli sorguya çekmek, aşağılayıcı isim takmak, alay etmek, görüşlerini ve çalışmalarını küçümsemek, zaaflarıyla alay etmek, ailesiyle ve arkadaşlarıyla görüşmesine karışmak gibi davranışlar psikolojik şiddettir.

d. Ekonomik Şiddet

Kişinin maddi kaynaklarının, gelirinin, emeğinin veya ekonomik gücünün bir yaptırım, tehdit, cezalandırma veya kontrol aracı olarak kullanılması; mağdurun ekonomik bağımsızlığından mahrum bırakılması ya da temel maddi ihtiyaçlarının karşılanmasının kasıtlı olarak engellenmesidir.

Para vermemek veya kısıtlı para vermek, ailenin tasarrufları, gelir ve giderleri konusunda bilgi vermemek, kadının mallarını ve diğer gelirlerini elinden almak, çalışmasına, meslek edinmesine, eğitim almasına izin vermemek, evin geçimi ve çocukların giderleri veya temel ihtiyaçlar (sağlık-gıda-yemek vb.) için yeterli maddi imkânın kasıtlı olarak sağlanmaması, paranın bir ceza aracı olarak kullanılması, istemediği işte zorla çalıştırmak, çalışıyorsa iş hayatını olumsuz etkileyecek kısıtlamalar getirmek, aileyi ilgilendiren ekonomik konularda kadının fikrini almadan tek başına karar vermek, diğer eşin rızasını almadan veya haberi olmadan kredi çekmek, başkalarına borçlanmak gibi davranışlar ekonomik şiddettir.

e. Dijital Şiddet

Yukarıda bahsedilen şiddet türlerinin dijital araçlar kullanılarak gerçekleştirilmesi mümkündür.

Kişinin bilgi ve iletişim teknolojileri, internet, sosyal medya platformları, mesajlaşma uygulamaları veya akıllı cihazlar kullanılarak denetlenmesi, konumunun izlenmesi, tehdit edilmesi, aşağılanması, ısrarlı takibe maruz bırakılması veya rızası dışında dijital ortamlarda fotoğraf ve videolarının ifşa edilmesi, mağdur adına sahte hesaplar açarak gerçek dışı paylaşımlar yapılması, itibarı zedeleyecek asılsız iddialarda bulunulması dijital şiddette örnek olarak verilebilir.

Bu örneklerin bazıları yukarıda bahsedilen şiddet türlerine dahil olmakla beraber aynı zamanda dijital şiddet kapsamında da değerlendirilebilir.

4. 6284 Sayılı Kanun Kapsamındaki Tedbirler Nelerdir?

Bu kanun kapsamında, mağdurun güvenliğini sağlamak için mülkî amir (vali/kaymakam), hâkim ve kolluk tarafından çok çeşitli tedbir kararları alınabilir.

Bu önlemleri şu şekilde gruplandırabiliriz:

a. Mülkî Amir (Vali/Kaymakam) Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbirler
Korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mülkî amir tarafından karar verilebilir.

Bu tedbirler genellikle acil barınma ve maddi destek ihtiyaçlarına yöneliktir.

- **Barınma Yeri Sağlanması:** Mağdura ve beraberindeki çocuklara uygun bir sığınma evi veya barınma yeri ayarlanır.
- **Geçici Maddi Yardım:** Mağdurun yaşamını sürdürebilmesi için günlük ödemeler şeklinde finansal destek sağlanır.
- **Rehberlik ve Danışmanlık:** Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal alanlarda destek hizmeti verilir.

- **Hayati Tehlike Halinde Koruma:** Kişinin talebi üzerine veya resen (kendiliğinden) geçici koruma (yakın koruma) altına alınması sağlanır.

- **Kreş Yardımı:** Çalışan veya iş arayan mağdurun çocukları için belirli bir süreyle asgari ücretin yarısına kadar kreş desteği verilir.

b. Hâkim Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbirler

Korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

- **İşyerinin Değiştirilmesi:** Mağdurun güvenliği için çalışma yerinin değiştirilmesi kararlaştırılabilir.

- **Ayrı Yerleşim Yeri Belirlenmesi:** Eşlerin ortak konutundan ayrı bir ikametgâh belirlenebilir.

- **Aile Konutu Şerhi:** Korunan kişinin talebiyle taşınmazın tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulabilir.

- **Kimlik Bilgilerinin Değiştirilmesi:** Eğer hayati tehlike diğer tedbirlerle önlenemiyorsa, kişinin aydınlatılmış rızasıyla kimlik ve ilgili belgeleri değiştirilebilir.

c. Hâkim Tarafından Verilebilecek Önleyici Tedbirler

Şiddet uygulayanlarla ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir.

Bu kararlar doğrudan şiddet uygulayanın davranışlarını kısıtlamaya yöneliktir.

- **Şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmamasını sağlamak.**

- **Uzaklaştırma:** Şiddet uygulayanın müşterek konuttan derhâl uzaklaştırılması ve bu konutun korunan kişiye tahsis edilmesi sağlanır.

- **Yaklaşmama Yasağı:** Şiddet uygulayanın korunan kişilere, konutuna, okuluna veya işyerine yaklaşması yasaklanır.

- **Kişisel İlişki Yasağı:** Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılmasına, kişisel ilişkinin sınırlandırılmasına ya da tümüyle kaldırılmasına karar verilir.
- Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmamasına ilişkin karar verilir.
- Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesine yönelik karar verilir.
- **İletişim Kurma Yasağı:** Telefon, internet veya diğer araçlarla korunan kişinin rahatsız edilmesi engellenir.
- **Silahların Teslimi:** Kişinin kanunen bulundurulması veya taşınmasına izin verilen silahı varsa (kamu görevi nedeniyle olsa bile) kolluğa veya kurumuna teslim etmesine karar verilir.
- Korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilir.
- Şiddet uygulayanın bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurusu ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilir.
- Hâkim, 6284 Sayılı kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre velayet, kayyum, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında karar vermeye yetkilidir.
- Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.

d. Kolluk Tarafından Alınabilecek Koruyucu ve Önleyici Tedbirler

Koruyucu Tedbirler

- Gecikmesinde sakınca olması halinde kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlama.
 - Gecikmesinde sakınca olması ve hayati tehlikenin bulunması halinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alma.
- Bu kararlar, kararın alındığı ilk iş günü içinde mülkî amirin onayına sunulur. Mülkî amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

Önleyici Tedbirler

- Şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmamasına ilişkin tedbirler.
- Şiddet uygulayanın, müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesine ilişkin tedbirler.
- Şiddet uygulayanın korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve iş yerine yaklaşmamasının sağlanmasına ilişkin tedbirler.
- Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmamasının sağlanmasına ilişkin tedbirler.

Kolluk amiri evraki en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk iş günü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

5. Tedbir Kararının Verilmesi

Tedbir kararı, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir.

Tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hâllerde, resen, korunan kişinin ya da Bakanlık veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir.

Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.

Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur.

6. Verilen Tedbir Kararlarına İtiraz

6284 Sayılı kanun hükümlerine göre verilen kararlara karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir.

Aile mahkemesi kararını bir hafta içinde verir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

7. Tedbir Kararının Uygulanması ve Bu Karara Aykırılık

Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına ilişkin koruyucu tedbir kararı ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerin kolluk birimi görevli ve yetkilidir.

Tedbir kararının, kolluk amirince verilir ve uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hâllerde, kolluk birimleri tarafından kişi, Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine ivedilikle ulaştırılır; bunun mümkün olmaması hâlinde giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici olarak barınma imkânı sağlanır.

Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde korunan kişiler; mülkî amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir.

6284 Sayılı kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler (elektronik kelepçe, panik butonu vb.) kullanılabilir. Ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınamaz.

Bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur.

Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi on beş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez.

6284 Sayılı kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların yerine getirilmesi için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz.

8. Geçici Maddi Yardım ve Nafaka

a. Maddi Yardım

Mülkî İdari Amir (Vali/Kaymakam) tarafından geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmesi hâlinde on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır. Diğer Kanunlara göre yapılan yardımlar, geçici maddi yardım yapılması tedbirine karar verilmesine engel olmaz.

Kararı ŞÖNİM yerine getirir.

Korunan kişinin birden fazla olması hâlinde, ilave her bir kişi için bu tutarın yüzde yirmisi oranında ayrıca ödeme yapılır. Ancak, ödenecek tutar hiçbir şekilde belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez.

Korunan kişilere barınma yeri sağlanması hâlinde belirlenen tutarlar yüzde elli oranında azaltılarak uygulanır.

Bu ödemeler, Bakanlık bütçesine, geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanır. Yapılan ödemeler, şiddet uygulayandan tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde tahsil edilir.

Geçici maddi yardıma dair ödemelere kararın geçerliliği süresince devam edilir.

Korunan kişiye elden ödeme yapılmaz.

Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit halinde yapılan ödemeler kendisinden tahsil edilir.

b. Nafaka

Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.

6284 Sayılı Kanun hükümlerine göre nafakaya karar verilmesi hâlinde, kararın bir örneği, resen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilir.

Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması durumunda, korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafaka, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir.

9. Sağlık Giderleri

6284 sayılı Kanun çerçevesinde hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortasından yararlanma hakkı ve imkânı bulunmayanlar 5510 sayılı kanun gereğince gelir testine tabi olmaksızın sağlık sigortasından yararlandırılır.

Hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi halinde genel sağlık sigortası kapsamına girmeyen giderler Bakanlık bütçesinden karşılanır.

10. ŞİDDETE UĞRANILDIĞINDA VEYA UĞRAMA TEHLİKESİ ALTINDAYKEN BAŞVURULABİLECEK KURUM VE KURULUŞLAR

a- Polis Merkezleri, Jandarma

b- Cumhuriyet Başsavcılıkları, Aile Mahkemesi Hakimlikleri

c- Valilikler, Kaymakamlıklar

d- ŞÖNİM (Şiddet Önleme ve İzleme Müdürlüğü)

e- Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

f- ALO 183 Aile, Kadın, Çocuk ve Özürlü Sosyal Hizmet Danışma Hattı

g- Sağlık Kuruluşları

h- Belediyelerin Kadın Danışma Merkezleri

ı- Baroların Adli Yardım Kurulları ve Kadın Hakları Merkezi

i- Kadın Sivil Toplum Kuruluşları

j- KADES Uygulaması

İ. ADLİ YARDIM

Dava açmak ve bir avukatla süreci takip etmek maliyetli olabilir. Adli yardım, maddi durumu yetersiz olan kişilerin hak arama özgürlüğünü kısıtlamamak için devletin sunduğu bir imkandır.

1. Adli Yardımdan Kimler Yararlanabilir?

Maddi Durumu Yetersiz Olanlar: Kendisinin ve ailesinin geçimini zor duruma sokmadan dava masraflarını ödeyemeyecek durumda olan herkes bu haktan yararlanabilir.

Yabancılar: Kendi ülkelerinde Türk vatandaşlarına bu hak tanınıyorsa (karşılıklılık ilkesi), Türkiye'deki yabancılar da yararlanabilir.

Küçükler ve Kısıtlılar: Velileri veya vasileri aracılığıyla adli yardım talep edebilirler.

2. Yararlanma Şartları Nelerdir?

Yoksulluk Şartı: Kişinin davanın gerektirdiği masrafları karşılayacak gücünün olmaması gerekir. Düzenli geliri veya evi olsa bile, masrafları ödediğinde geçimi ciddi oranda sarsılacaksa bu şart sağlanmış sayılır.

Haklılık Şartı: Davadaki iddia veya savunmanın tamamen dayanaksız olması gerekir. Yani davanın kazanılma ihtimalinin olması yeterlidir.

3. Adli Yardım Neleri Kapsar?

Mahkeme harç ve giderlerinden geçici muafiyet sağlar.

Dava için gereken teminatı gösterme zorunluluğunu kaldırır.

Dava masrafları devlet tarafından avans olarak ödenir.

Davanın avukatla takip edilmesi gerekiyorsa baro tarafından ücretsiz bir avukat görevlendirilir.

4. Nasıl Başvurulur?

a. Mahkemeye Başvuru: Dava açılmadan önce veya davanın her aşamasında ilgili mahkemeye dilekçe ile başvurulabilir.

b. Baroya Başvuru: Sadece ücretsiz avukat talebi için doğrudan Baroların Adli Yardım Bürolarına başvurulabilir. Baroya yapılan başvuru harç ve giderlerden muafiyeti sağlamaz.

Barolar, avukatların mesleki örgütleridir. Bir avukata ihtiyaç duyuyorsanız ve avukatlık ücretini karşılayamıyorsanız yoksa bulunduğunuz yerdeki Baroların Adli Yardım Büroları gereken şartların taşınması halinde ücretsiz avukat görevlendirir. Avukat, haklar konusu hakkında bilgilendirme yapar ve yasal işlemlerde temsil görevini yerine getirir.

Bu haktan yararlanmak isteyenler;

Müracaat ettiği Adli Yardım Bürosundan alınan veya internet ortamından temin edilen başvuru formu doldurulmalıdır. Form ile birlikte aşağıda belirtilen belgeler verilmelidir.

- T.C. Kimlik Kartı Fotokopisi
- E-Devletten Alınacak Nüfus Kayıt Örneği Çıktısı
- E-Devletten Alınacak Yerleşim Yeri (İkametgâh) Belgesi Çıktısı
- E-Devletten Alınacak Araç Kaydı Sorgulama Sonucu Çıktısı
- E-Devletten Alınacak Tüm Türkiye Genelindeki Taşınmaz Kaydına veya Web Tapudan Taşınmaz Kaydına İlişkin Sorgulama Sonucu Çıktısı
- Çalışıyorsa Maaş Bordrosu/Gelir Belgesi (Çalışmıyorsa E-Devlet'ten Alınacak SGK 4A-4B- 4C Gelir Belgesi)
- E-Devletten Alınacak Gelir Testi Sorgulama Sonucu Çıktısı
- E-Devletten Alınacak Çiftçi Kayıt Sistemi Sorgulama Sonucu Çıktısı
- E-Devletten Alınacak Tarım ve Orman Bakanlığı Sorgulamaları Çıktısı

- E-Devletten Alınacak Alacaklı ve Borçlu Olduğu İcra Dosyası Sorgulama Sonucu Çıktısı
- E-Devletten Alınacak Mevduat / Katılım Fonu Hesabı Bulunan Banka Sorgulama Sonucu Çıktısı
- E-Devletten Alınacak Sahibi / Ortağı / Yetkilisi Olduğu Ticari İşletme veya Şirketler Sorgulama Sonucu Çıktısı
- E-Devletten Sosyal Yardım Bilgileri Sorgulama Sonucu Çıktısı (Son 2 Yıl İçerisinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına Başvurup Başvurmadığına İlişkin Çıktı)
- Açılmış Dava Var ise Dosya Fotokopisi

5. ÖNEMLİ BİLGİLER

Dava Kazanırsa: Ertelenen tüm giderler haksız çıkan taraftan tahsil edilir.

Dava Kaybedilirse: Normalde devletin ödediği masraflar adli yardımdan yararlanan kişiden geri alınır; ancak bu durum kişiyi mağdur edecekse hâkim masrafların silinmesine veya taksitlendirilmesine karar verebilir.

Süreklilik: Adli yardım kararı, karar kesinleşene kadar (üst mahkeme süreçleri dahil) devam eder.

EŞİT SÖYLEM REHBERİ

Dil, yalnızca bir iletişim aracı değil; toplumsal algıları biçimlendiren, kültürel kalıpları aktaran ve düşünce dünyasını inşa eden en güçlü unsurdur. Gündelik dilde farkında olmadan yerleşmiş olan cinsiyetçi, dışlayıcı veya kalıp yargıları besleyen ifadelerin dönüştürülmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında ve şiddetsiz bir iletişim dilinin kurulmasında kritik bir öneme sahiptir. Dilde gerçekleştirilen her eşitlikçi değişim, toplumsal zihniyetteki dönüşümün de öncüsü olmaktadır. Bu doğrultuda hazırlanan söylem rehberi, ayrımcı ve kalıplaşmış ifadelerin yerine kullanılacak kapsayıcı, adil ve eşitlikçi alternatifleri sunarak daha sağlıklı bir iletişim dili oluşturmayı amaçlamaktadır.

Eski / Cinsiyetçi Söylem	Eşitlikçi / Doğru Söylem
Adam	Kişi
Adam adama savunma	Bire bir savunma
Adam başı	Kişi başı
Adam etmek	Düzeltmek
Adam gibi	Doğru düzgün
Adam gibi oynamak	İyi oynamak
Adam harcamak	Değerini bilmemek
Adam olana	İnsan olana
Adam olmak	İnsan olmak
Adamakıllı	Layığıyla
Adamdan saymak	Değer vermek
Adamına göre	Duruma göre
Anaç / Babacan	Koruyucu / Şefkatli
Baba evi	Aile evi
Baba ocağı	Memleket, yurt
Babalar gibi	Rahatça, zorlanmadan

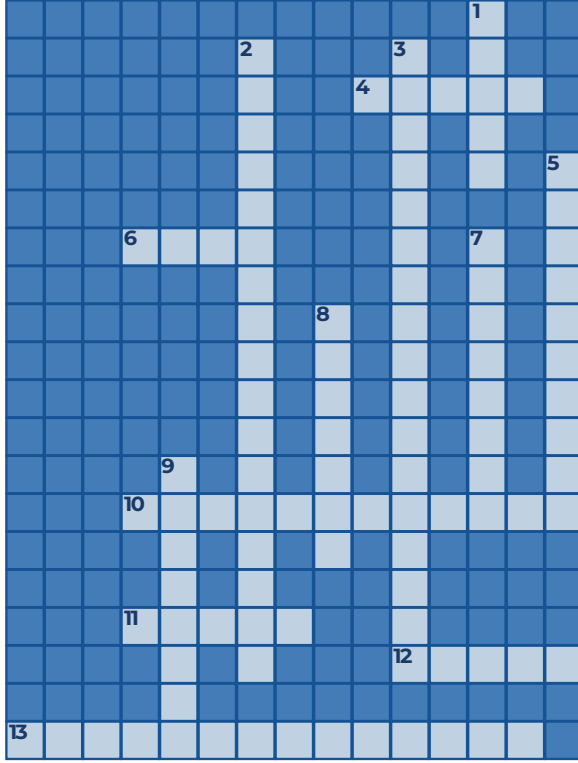
Eski / Cinsiyetçi Söylem
Bayan
Bayan arkadaş
Bayan sporcu
Bayan tuvaleti
Bilim adamı / İş adamı
Biyolojik cinsiyet
Bu işin adamı
Centilmen sporcu / Sportmen
Cinsel tercih
Delikanlı gibi
Devlet adamı / Spor adamı / Teknik adam
Dul
Eloğlu
Erkek çocuğu
Erkek gibi güçlü
Erkek sözü
Erkekliğe sığmayan
Fikir babası
Görev adamı
Hanım hanımcık
Hanım kız
İnsanoğlu
İş kadını
İşinin eri
Kadın mühendis / müdür / şoför
Kadın sürücü
Kadınımız

Eşitlikçi / Doğru Söylem
Kadın
Arkadaş / Kadın arkadaş
Kadın sporcu
Kadın tuvaleti
Bilim insanı / İş insanı
Atanmış cinsiyet
Bu işe uygun
Saygılı sporcu / Adil
Cinsel yönelim
Dürüst
Devlet insanı / Spor insanı / Teknik direktör
Boşanmış
Yabancı
Oğlan çocuğu
Güçlü
Söz
İnsanlığa sığmayan
Fikri bulan
Çalışkan
Oturaklı, sessiz, sakin
Terbiyeli kız
İnsan
İş insanı
İşinin ustası, işinin ehli
Mühendis / Müdür / Şoför
Sürücü
Kadın

Eski / Cinsiyetçi Söylem
Kadınlar hamamına çevirmek
Kadınları Güçlendirmek
Kadınlarımız
Karı ağızlı
Karı kılıkli
Kız almak
Kız bakmak
Kız başına
Kız gibi
Kızlık soyadı
Memure / Müdüre / Hâkime
Sahaya inmek
Sözünün eri

Eşitlikçi / Doğru Söylem
Kalabalık olmak
Kadının Güçlenmesi
Kadınlar
Geveze, dedikoducu, konuşkan
Hassas, kırılgan
Evlilik onayı almak
Eş aramak
Tek başına
Yeni
Evlenmeden önceki soyadı
Memur / Müdür / Hâkim
Sahada Çalışmak
Sözüne sadık

EŞİTLİK BULMACASI

Aşağıya

1-Aslında hitabet sözcüğü olan, 'kadın' yerine yanlış kullanılan kelime?

2- Biyolojik değil, kültürel olarak inşa edilen, Toplumun kadın ve erkeğe yüklediği roller ve beklentilerin tümüne verilen isim? (T.....C.....)

3-Dezavantajlı gruplara fırsat eşitliği sağlamak içinözel destek verilmesi? (P.....A.....)

5-Adaletin ve fırsat eşitliğinin olmadığı durum, kadına yönelik şiddetin temel nedeni, bir tarafın diğer tarafa göre üstün konumlanması?(e.....)

7-Erkek egemen toplum düzeni, erkeklerin üstün görüldüğü toplumsal yapı?(a...e....)

8-1934'te, Kadınların seçme ve seçilme hakkını ilk olarak kazandığı ülke

9-Kadınların kariyerlerinde üst pozisyonlara gelmesini engelleyen görünmez bariyerler?

Yatay

4-Belediye hizmetlerinde eşitliği ve sosyal adaleti esas alan, kırılgan grupların özel ihtiyaçlarına yönelik hizmet üretme yaklaşımı hangi tür belediyecilik modelidir? (.....belediyecilik)

6-"İyi bir olmak" ifadesinde insanı yalnızca erkeklerle tanımlayan kelime?

10-Belediyelerin herkesi kapsayan, ayırım yapmayan hizmet anlayışı, tüm bireyleri eşit şekilde dahil eden yaklaşım(k...y.....)

11-Son yıllarda giderek artan kadına şiddet olaylarının önüne geçebilmek ve kadınlara yardım edebilmek amacıyla geliştirilmiş, acil yardım sağlayan mobil uygulama?

12-Erkek kelimesinin karşıtı olan cinsiyet ismi nedir?

13-Kadınlara eşit hizmet sunan şehir yaklaşımı, Yerel yönetimlerin kadınların ihtiyaçlarına duyarlı şehir politikası? (K...D...K...)

T.C. MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

T.C. MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
ÇAĞ UNIVERSITY